

Vastaus Reija Frimanin ja Jussi Särkelän sekä 21 muun valtuutetun aloitteeseen: Taiteilijaresidenssien perustaminen Vantaalle

VD/4966/00.02.00.03/2022

RÅ/MP/JT

Reija Friman ja **Jussi Särkelä** sekä 21 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Vantaalla tulee selvittää mahdollisuutta perustaa taiteilijaresidenssejä, joiden avulla tuemme kulttuurintekijöitä, rohkaisemme vuorovaikutusta ja aktivoimme taide-elämää Vantaalla.

Taiteilijaresidenssi tarjoaa mahdollisuuden eri alojen taiteilijoiden työskentelyyn. Vantaalle perustettavat residenssit voisivat edustaa mm. muotoilua ja arkkitehtuuria, mukaan lukien vanhojen asuinalueiden restaurointia ja elävöittämistä, tanssia, musiikkia sekä kirjallisuuden eri lajeja ja kuvataiteita.

Taiteilijaresidensseissä edustettuina voisi kantaväestön lisäksi olla vantaalaisia vähemmistökulttuureja kuten arabi- ja Afrikan maiden, venäläisen ja yleensä slaavilaisen alueiden kulttuureja muita poissulkematta.

Residenssien perustamisen ei kohtuuttomasti tarvitse rasittaa kaupungin taloutta, kun ne toteutetaan yhteistyössä eri taiteen toimijoiden, kuten järjestöjen ja säätiöiden sekä kaupallisten edustustojen tai jopa suurlähetystöjen kanssa.

Residenssien perustaminen tukisi kaupungin strategiaan asetettuja tavoitteita kaupunkikulttuurin kehittämisestä ja asukkaiden omaehtoisen toiminnan edistämisestä. Residenssitoiminta voi tarjota myös aluepoliittista hyötyä esimerkiksi segregatiosta kärsivien asuinalueiden elvyttämisessä.

Esitämme, että Vantaan kaupunki ryhtyy selvittämään taiteilijaresidenssikäyttöön mahdollisesti soveltuvia tiloja sekä yhteistyötahoja residenssitoiminnan käynnistämiseksi.”

Kaupunginvaltuusto 25.4.2022 § 22

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kaupunkikulttuurin toimialan kulttuuripalvelujen palvelualue toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Vantaalla on toiminut vuodesta 2002 lähtien Vantaan taiteilijaseuran taiteilijaresidenssi. Taiteilijatalo Gjutarsin residenssitilaa vuokraavat niin ulkomaalaiset kuin kotimaisetkin taiteilijat. Näiden vuosien aikana residenssitoiminta on luonut yhteistyömahdollisuuksia ulkomaalaisten kuvataiteilijoiden kanssa, sekä avannut vantaalaisille taiteilijoille tilaisuuden työskentelyyn ja näyttelyiden pitämiseen eri puolilla Eurooppaa. Gjutarsin toiminnan kautta vantaalaiset näyttelykävijät ovat saaneet tutustua kansainväliseen taiteeseen omalla paikkakunnallaan. Vantaan kaupunkikulttuurin toimiala tukee

Gjutorsin toimintaa vuosittain maksamalla talon vuokran ja taiteilijaseura maksaa talosta vain nimellistä vuosivuokraa.

Vantaan kaupungin residenssitoiminnan kehittämisestä on tehty selvitys 2019. Selvityksen teki toimeksiannosta Maija Kasvinen (konsulttitoimisto We Got Manners). Lähtökohtana oli kestävän residenssimallin luominen. Tavoitteena residenssitoiminnassa oli kansainvälisten suhteiden edistäminen, innovatiivisuus, sekä Vantaan aseman vahvistaminen vetovoimaisena taiteen ja kulttuurin kaupunkina. Panostus kulttuuriin luo vahvoja signaaleja kaupungin halusta edesauttaa asukkaiden viihtyvyyttä. Kaupungin vetovoimatekijöiden lisäksi residenssitoiminta edistää taiteilijoiden ja kulttuurialan ammattilaisten eriasteista työllistymistä. Se tuo myös sosiaalista pääomaa yhteistyökumppaneille.

Kasvisen selvitys tarjosi tuolloin mallin residenssille, joka sijoittuisi Vantaalle Aerolan alueelle: Residenssitaiteilijat asuisivat Vantaan kaupungin hallinnassa olevissa residenssiasunnoissa ja työskentelisivät yritysten kanssa, kaupungin ollessa toimintaa koordinoiva taho.

Selvityksessä residenssin erityispiirteeksi ehdotettiin kansainvälisyyttä ja tiivistä yhteistyötä Suomen kulttuuri-instituuttien kanssa. Tämä on toimiva reitti löytää taiteilijaverkostot ja toisaalta mahdollistaa residenssitoiminnan jatkuvuus. Esimerkiksi Suomen Saksan Instituutilla on viime vuosina ollut vahva painotus designin ohella suomalaisen kuvataiteen vientiin, joten residenssitoiminta voisi vastavuoroisesti tuoda saksalaisen kulttuurikentän toimijoita Suomeen. Mikäli residenssi toimisi kutsuperusteisesti, muodostavat kulttuuri-instituutit hyvän väylän kansainvälisiin taiteilijaverkostoihin.

Selvityksen pohjalta käynnistyi suunnittelu ja työskentely pilotoivien toimenpiteiden aloittamiseksi, kunnes koronaepidemia vaikeutti toiminnan edistämistä. Vielä vuoden 2020 alussa ehdittiin tutustua erilaisiin rahoitusmalleihin Taiken (Taiteen edistämiskeskus) asiantuntijan kanssa, sekä kuulla esittely Suomen kulttuurirahaston residenssitoiminnasta. Koronavuosien aikana myös kaupungin suunnitelmat Aerolan alueella muuttuivat, joten sinne ei voi tällä hetkellä perustaa residenssiä.

Nähdäksemme vuonna 2019 valmistunut selvitys on edelleen monin tavoin ajantasainen. Suomessa on paljon toimivia residenssejä, joten profiloituminen kentällä on oleellista. Vantaalaisen näkökulman residenssitoimintaan toisi yritys- tai yhteisölähtöinen työskentely. Tätä olisi mahdollista pilotoida jo ilman fyysistä residenssirakennustakin, jolloin kyseessä olisi enemmänkin työskentelyjakso alueen yhteisön tai yritysten kanssa.

Kasvisen selvityksessä tulevaisuuden kaupunki ja yhteisöllisyys ovat mallin keskeisiä lähtökohtia. Uutena avauksena residenssitoiminnalle voisi pohtia mahdollisuutta yhteistyöhön hyvinvointialueiden kanssa: Artist in residence -toiminta voisi olla taiteilijan pitkäkestoista työskentelyä Sote-yksikössä. Yhteisölähtöinen residenssitoiminta voitaisiin nähdä myös rinnakkaisena toimintana yritysyhteistyölle. Molemmissa innoittajana toimii ajatus ennakkoluulottomuudesta ja innovatiivisuudesta sekä rajojen yli ulottuvasta yhteistyöstä.

Haasteena residenssitoiminnassa on kilpailu yhteistyökumppaneista. Pystytäänkö taiteilijoita houkuttelemaan vain residenssin ja taiteellisen työskentelyn voimalla vai olisiko odotuksena esimerkiksi stipendirahoitus?

Monikulttuurisuuden ja moninaisuuden huomiointi on mukana Vantaan taidemuseo Artsin perustyössä niin näyttely- kuin kokoelmatoiminnassa. Tähän ovat ohjanneet jo pitkään kaupungin

arvot ja strategia. Vantaa on nopeasti kasvava monikulttuurinen kaupunki, jossa on tärkeää tavoitella yhdenvertaisuutta. Tämä tulisi sisäkirjoitettuna myös residenssitoimintaan.

Yksi suunnitelmissa ollut alue residenssitoiminnalle on Vantaan Aviapolis. Alueesta kehitetään kansainvälinen asuin- ja työpaikkakaupunginosa, jossa myös taide on vahvasti läsnä. Tämän vision toteuttamista varten on laadittu taiteen yleissuunnitelma. Taidesuunnitelmassa taiteen keskeinen tavoite on jäsentää kehittyvää Aviapolis-aluetta taiteen keinoin ja luoda kaupunkikeskustoja, joissa taide ja kulttuuri puhuttelevat eri kulttuureista tulevia toimijoita ja asukkaita. Taiteen yleissuunnitelmassa on myös ehdotettu mahdollisuuksia taiteen rahoittamiseksi, sekä eri käytäntöjä taidehankkeen hallinnoinnin ja taiteilijoiden valinnan osalta. Residenssitoiminta sopii myös näihin Aviapolis-alueen suunnitelmiin hyvin.

Seuraavat toimenpiteet residenssitoiminnan kehittämiseksi

1. Vantaan taidemuseon päällikkö on residenssitoiminnan aloittamisessa avainhenkilö. Museon päällikön virkaan rekrytoidaan tällä hetkellä uutta henkilöä edellisen siirryttyä toisiin tehtäviin. Kun uusi päällikkö aloittaa ja mikäli residenssitoimintaan saadaan rahoitusta, toimintaa voidaan pilotoida olemassa olevia suunnitelmia ja Kasvisen selvitystä hyödyntäen.
2. Vantaan kaupunki on hakenut yhteistyössä Tampereen kaupungin kanssa rahoitusta Kotimaana kulttuuri -hankkeelle. Hankkeen toimet kohdistuvat erityisesti sen edistämiseen, että kulttuuritoimintaa ja -palveluja olisi kunnissa tarjolla väestörakenteen mukaisesti maahanmuuttajille ja ulkomaalaistaustaisille ja että ne ovat heidän saavutettavissaan.

Jos hanke saa avustuksen, yksi toimenpide tulee olemaan residenssitoiminnan kokeilu, joka on suunnattu erityisesti monikulttuurisen taustan omaaville taiteilijoille. Siinä toteutettaisiin 2–6 kk residenssijaksoja ”kaupungintaiteilijana”, jolloin taiteilija työllistyy kaupungille kuukausipalkkaisesti ja toteuttaa ennalta laaditun työskentelysuunnitelman tuon jakson aikana. Suunnitelma voi olla taiteellista työskentelyä, mutta sen tulee sisältää vuorovaikutteista, kaupungin toimintaan ja kulttuuripalveluiden saavutettavuuteen pyrkivää osallisuutta, ts. taiteilijaresidenssi toteutetaan jossain kaupungin organisaatiossa, johon taiteilija tuo oman näkökulmansa. Tuo organisaatio voisi olla millä toimialalla tahansa riippuen residenssitaiteilijan kiinnostuksesta ja työskentelytavoista. Työskentelyjakso vaikuttaisi siis myös kuntaorganisaation rakenteisiin tuomalla niihin taiteilija- ja monimuotoisuusnäkökulmia.

Kaupunginhallitus 10.10.2022 § 54

Kaupunkikulttuurin toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Reija Frimanin ja Jussi Särkelän sekä 21 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Kaupunginvaltuusto 14.11.2022 § 20

Kaupunginhallituksen esitys:

Päätetään merkitä kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite:

Allekirjoitettu Reija Frimanin ja Jussi Särkelän sekä 21 muun valtuutetun aloite
taiteilijaresidenssien perustaminen Vantaalle

Muutoksenhakuohje: 2.1. Valituskielto

Lisätiedot: museon päällikkö Marjo Poutanen, p. 040 846 7814, etunimi.sukunimi@vantaa.fi